

Система надання адміністративних послуг в Україні: особливості нормативно-правового регулювання

Тетяна Маматова, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Наталія Сидоренко, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Стаття присвячена визначенню основних етапів розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні належать: закладення основ системи надання адміністративних послуг у частині взаємодії із суб'єктами господарювання (до 2005 р.); початок формування системи надання адміністративних послуг (2006–2008 рр.); нормотворча діяльність з метою упорядкування сфери адміністративних послуг (2009–2013 рр.); розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг (2014–2017 рр.); розвиток мережі належних центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) органів місцевого самоврядування і діджиталізація сфери публічних послуг (2019–2020 рр.). Розглянуто та проаналізовано окремі законодавчі акти, що надають органам місцевого самоврядування певних власних та делегованих повноважень у сфері надання адміністративних послуг. Акцентовано на тому, що нормативно-правове поле у сфері публічного управління, зокрема, надання адміністративних послуг населенню, перебуває в постійному розвитку. Вивчення тенденцій у зазначеній сфері вказує на те, що подальший вектор розвитку буде спрямований переважно на кінцевого споживача послуг – суб'єкта звернення із нормативним визначенням пріоритетності комплексного характеру послуг та їх надання переважно в електронному вигляді, наприклад із використанням застосунку «Дія» чи аналогічних сервісів. Визначено, що забезпечення інноваційного розвитку сфери надання адміністративних послуг вимагає від органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування прийняття стратегічних рішень щодо розбудови відповідної інфраструктури: оновлення комп'ютерної, спеціалізованої (робочих станцій) техніки та іншої оргтехніки в ЦНАП; забезпечення якісного зв'язку задля ефективної роботи Інтернет мережі, що дозволяє ефективно працювати мобільним ЦНАП та робочим містам адміністраторів, здійснювати обслуговування фізичних та юридичних осіб у територіальних підрозділах ЦНАП та на віддалених робочих місцях, здійснювати миттєві розрахунки за адміністративні послуги, отримувати доступ до державних реєстрів; реалізація заходів з інформування та залучення населення до діяльності ЦНАП.

Ключові слова: публічне управління, децентралізація, адміністративні послуги, центр надання адміністративних послуг, ЦНАП, нормативне регулювання, закон

The system of administrative services in Ukraine: features of legal regulation

Tetiana Mamatova, Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

Natalya Sydorenko, Training Institute of the State Employment Service of Ukraine

The article is devoted to determining the main stages of regulatory and legal support of the administrative services' system in Ukraine development which include: laying the foundations of the administrative services' system in terms of interaction with business entities (until 2005); the beginning of the administrative services' system formation (2006–2008); rule-making activity for the purpose of streamlining the sphere of administrative services (2009–2013); expanding the local governments' powers in the field of administrative services (2014–2017); development of a network of appropriate administrative services centres of local governments and digitalization of public services (2019–2020). Certain legislative acts that provide local governments with certain own and delegated powers in the field of administrative services are considered and analysed. Emphasis is placed on the fact that the legal field in the field of public administration, in particular, the provision of administrative services to the population, is constantly evolving. The study of trends in this area indicates that the further vector of development will be aimed mainly at the end user of services – the subject of the application – with regulatory priority of complex

services and their provision mainly in electronic form, for example using the application «Diia» or similar services. It is determined that ensuring the innovative development of administrative services requires state executive bodies and local governments to make strategic decisions on the development of appropriate infrastructure: updating computer, specialized (workstations) equipment and other office equipment in the administrative services centres; ensuring high-quality communication for the effective operation of the Internet, which allows mobile administrative services centres and workplaces of administrators to work effectively, to provide services to individuals and legal entities in the territorial divisions of administrative services centres and remote workplaces, make instant payments for administrative services, gain access to state registers; implementation of activities to inform and involve the public in the administrative services centres' activities.

Keywords: *public administration, decentralization, administrative services, administrative services centre, regulations, law*

Системы предоставления административных услуг в Украине: особенности нормативно-правового регулирования

Татьяна Маматова, Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины

Наталья Сидоренко, Институт подготовки кадров Государственной службы занятости Украины

Статья посвящена определению основных этапов развития нормативно-правового обеспечения системы предоставления административных услуг в Украине: закладка основ системы предоставления административных услуг в части взаимодействия с субъектами хозяйствования (до 2005 г.); начало формирования системы предоставления административных услуг (2006–2008 гг.); нормотворческая деятельность с целью упорядочения сферы административных услуг (2009–2013 гг.); расширение полномочий органов местного самоуправления в сфере предоставления административных услуг (2014–2017 гг.); развитие сети надлежащих центров предоставления административных услуг (ЦПАУ) органов местного самоуправления и диджитализация сферы публичных услуг (2019–2020 гг.). Рассмотрены и проанализированы отдельные законодательные акты, предоставляющие органам местного самоуправления определенных собственных и делегированных полномочий в сфере предоставления административных услуг. Акцентировано на том, что нормативно-правовое поле в сфере публичного управления, в частности, предоставления административных услуг населению, находится в постоянном развитии. Изучение тенденций в указанной сфере указывает на то, что дальнейший вектор развития будет направлен преимущественно на конечного потребителя услуг – субъекта обращения – с нормативным определением приоритетности комплексного характера услуг и их предоставления преимущественно в электронном виде, например с использованием приложения «Дия» или аналогичных сервисов. Определено, что обеспечение инновационного развития сферы предоставления административных услуг требует от органов государственной власти и органов местного самоуправления принятия стратегических решений по развитию соответствующей инфраструктуры: обновление компьютерной, специализированной (рабочих станций) техники и другой оргтехники в ЦПАУ; обеспечение качественной связи для эффективной работы сети Интернет, что позволяет эффективно работать мобильным ЦПАУ и мобильным рабочим местам администраторов, осуществлять обслуживание физических и юридических лиц в территориальных подразделениях ЦПАУ и на удаленных рабочих местах; осуществлять мгновенный расчет за административные услуги; получать доступ к государственным реестрам; реализация мероприятий по информированию и привлечению населения к деятельности ЦПАУ.

Ключевые слова: *публичное управление, децентрализация, административные услуги, центр предоставления административных услуг, нормативное регулирование, закон*

Вступ. Постановка проблеми.

Реформа децентралізації в Україні, що характеризується передачею владних повноважень й фінансів від органів центральної виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, активно триває в Україні з 2015 року. Саме це створює нові можливості на муніципальному рівні навіть для малих міст, сіл, селищ та невеликих громад задля їх подальшого розвитку. Завдяки процесу об'єднання новоутворені громади мають можливість поєднати власні ресурси для того, щоб самостійно вирішувати питання місцевого значення, підвищувати якість життя і нести за це відповідальність. Одним з напрямів реалізації самоврядних повноважень на локальному рівні є розбудова сфери надання адміністративних послуг населенню шляхом створення належних Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі розвитку науки публічного управління проблему належного надання публічних, зокрема адміністративних послуг досліджували як українські так і зарубіжні вчені. У контексті висвітлення процесів розвитку системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації в Україні особливої уваги заслуговують праці українських вчених і практиків Н. Васильєвої (Васильєва, 2013), О. Гуненкової (Гуненкова, 2019), Я. Жовнірчика (Жовнірчик, 2017), В. Карпенка (Карпенко, 2014), Н. Ільчанинової (Ільчанинова, 2019), Т. Серьогіної (Серьогіна, 2020), В. Тимошука, О. Курінного та Н. Добрянської (Тимошук, Добрянська, & Курінний, 2015), Н. Шамрай (Шамрай, 2017), А. Штирліної (Штирліна, 2017), а також аналітичні, методичні та практичні видання, що підготовлені у цій сфері в рамках міжнародних програм та проєктів, зокрема, «Діяльність центрів надання адміністративних послуг в умовах децентралізації: досвід, аналіз, методичні рекомендації» (Андреев, & Остапенко, 2017), «Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних» (Бригілевич, & Лепьошкін, 2017), «Біла книга державної політики у сфері адміністративних послуг» (Програма «U-LEAD з Європою, 2020).

У роботах авторів дослідження вивчалися питання формування нової системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації (Маматова, 2015) та запровадження інноваційних підходів до розвитку системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації (Маматова, & Гладка, 2020), але, маємо констатувати, що розвиток нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні та динамічні зміни у сій сфері, що пов'язані із активізацією процесів децентралізації та утворення спроможних територіальних громад в Україні недостатньо висвітлені у публікаціях фахових видань з публічного управління.

З огляду на це, метою статті є визначення основних етапів розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг, вивчити тенденції трансформацій та визначити вектор розвитку нормативно-правового забезпечення сфери надання адміністративних послуг як підґрунтя для подальшої реалізації концепції сервісної держави.

Результати дослідження. Розбудова мережі належних ЦНАП суттєво залежить від відповідного нормативно-правового забезпечення, яке також перебуває під впливом постійних змін в українському законодавстві та окреслює усі необхідні для розвитку сфери напрями. Основні етапи розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні наведено у табл. До них належать: закладення основ системи надання адміністративних послуг у частині взаємодії із суб'єктами господарювання (до 2005 р.); початок формування системи надання адміністративних послуг (2006–2008 рр.); нормотворча діяльність з метою упорядкування сфери адміністративних послуг (2009–2013 рр.); розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг (2014–2017 рр.); розвиток мережі належних ЦНАП органів місцевого самоврядування і діджиталізація сфери публічних послуг (2019–2020 рр.).

Таблиця 1

Етапи розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні

Назва	Тип нормативного документа	Дата та номер
<i>До 2005 р. Закладення основ системи надання адміністративних послуг у частині взаємодії із суб'єктами господарювання</i>		
Про нотаріат	Закон України	02 вер. 1993 № 3425-XII
Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Закон України	15 трав. 2003 № 755-IV
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Закон України	01 лип. 2004 № 1952-IV
Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності	Закон України	06 вер. 2005 № 2806-IV
<i>2006-2008 рр. Початок формування системи надання адміністративних послуг</i>		
Про схвалення концепції розвитку системи надання адміністративних послуг	Розпорядження Кабінету Міністрів України	15 лют. 2006 № 90-р
Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів надання адміністративних послуг	Наказ Міністерства України	12 лип. 2007 № 219
<i>2009-2013 рр. Нормотворча діяльність з метою упорядкування сфери адміністративних послуг</i>		
Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	17 лип. 2009 № 737
Про заходи із забезпечення додержання прав фізичних та юридичних осіб щодо одержання адміністративних (державних) послуг	Указ Президента України	03 лип. 2009 № 508/2009
Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності	Закон України	19 трав. 2011 р. № 3392-IV
Про адміністративні послуги	Закон України	06 вер. 2012 № 737
Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	03 січ. 2013 № 13
Про затвердження вимог до підготовки технологічної картки адміністративної послуги	Постанова Кабінету Міністрів України	30 січ. 2013 № 44
Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	30 січ. 2013 № 57
Про затвердження примірного положення про центр надання адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	20 лют. 2013 № 118
Про затвердження Типового порядку проведення конкурсу для надання супутніх послуг, пов'язаних з наданням адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	29 трав. 2013 № 379
Про затвердження Примірного регламенту про центр надання адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	01 серп. 2013 № 588

продовження таблиці 1

2014-2017 рр. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних	
Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні	Розпорядження Кабінету Міністрів України 01 квіт.
Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг	Розпорядження Кабінету Міністрів України 16 трав.
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)	Закон України 12 лют.
Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу(дерегуляція)	Закон України 12 лют.
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Постанова Кабінету Міністрів України 26 лист
Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	Закон України 26 лист
Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг	Закон України 10 груд
Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	Постанова Кабінету Міністрів України 25 груд
Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи	Наказ Міністерства юстиції 09 лют.
Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру	Постанова Кабінету Міністрів України 02 бер.
Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України	Постанова Кабінету Міністрів України 23 серп
Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 л
Про внесення змін до Порядку застосування електронного цифрового підпису	Постанова Кабінету 14 лют.

продовження таблиці 1

Про деякі питання діяльності об'єднаної територіальної громади щодо надання послуг із соціальної підтримки населення	Наказ Міністерства юстиції	21 черв. 2017 № 1030
Деякі питання створення та забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг, у тому числі послуг соціального характеру, в форматі «Прозорий офіс»	Розпорядження Кабінету Міністрів України	11 жовт. 2017 № 736-р
Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523	Розпорядження Кабінету Міністрів України	11 жовт. 2017 № 782-р
2019-2020 рр. Розвиток мережі належних ЦНАП органів місцевого самоврядування і діджиталізація сфери публічних послуг		
Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки	Розпорядження Кабінету Міністрів України	30 січ. 2019 № 37-р
Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. № 118 і від 1 серпня 2013 р. № 588	Постанова Кабінету Міністрів України	14 серп. 2019 № 714
Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг	Указ Президента України	4 вер. 2019 № 647/2019
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення порядку надання адміністративних послуг у сфері будівництва та створення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва	Закон України	17 жовт. 2019 № 199-ІХ
Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави	Указ Президента України	8 лист. 2019 р. № 837/2019
Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства цифрової трансформації	Постанова Кабінету Міністрів України	05 лют. 2020 № 123
Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг	Постанова Кабінету Міністрів України	04 груд. 2019 № 1137
Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі	Закон України	03 лист. 2020 № 943-ІХ

Процеси здійснення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади створили передумови щодо затвердження нормативних актів, норми яких спрямовані на розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг. Станом на сьогодні через ЦНАП надається великий перелік послуг, які умовно можна поділити на наступні групи: державна реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень; дозвільного характеру; державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань; нотаріальні; соціального характеру; місцеві; послуги з реєстрації місця проживання особи; послуги у сфері державної реєстрації актів цивільного стану; паспортні та інші.

Отже, розглянемо та проаналізуємо окремі законодавчі акти, що надають органам місцевого самоврядування певних власних та делегованих повноважень у сфері надання адміністративних послуг.

1. Закон України «Про адміністративні послуги» (зі змінами) від 06.09.2012 р. № 5203-VI (Про адміністративні послуги, 2012), надає офіційне тлумачення таким поняттям:

– адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону;

– суб'єкт звернення – фізична особа, юридична особа, яка звертається за отриманням адміністративних послуг;

– суб'єкт надання адміністративної послуги (СНАП) – орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги;

– центр надання адміністративних послуг – це постійно діючий робочий орган або виконавчий орган (структурний підрозділ) органу місцевого самоврядування або місцевої державної адміністрації, в якому надаються адміністративні послуги згідно з переліком, визначеним відповідно до Закону. Послуги в 170

ЦНАП надаються адміністратором центру, у тому числі шляхом його взаємодії зі СНАП. У виняткових випадках (якщо послуги у ЦНАП не можуть бути надані адміністратором або таке їх надання є значно гіршим для інтересів суб'єктів звернення та/або публічних інтересів) окремі адміністративні послуги можуть надаватися через ЦНАП посадовими особами СНАП на підставі узгоджених рішень з органом, який прийняв рішення про утворення центру надання адміністративних послуг. ЦНАП мають власні найменування та можуть мати символіку. Окремо від найменування та символіки центри мають право використовувати позначення «Центр Дії».

2. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (зі змінами) від 06.09.2005 р. № 2806-IV (Про дозвільну систему, 2005) визначає наступні засади:

– дозвільна система у сфері господарської діяльності – сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, анулюванням документів дозвільного характеру;

– дозвільні органи – суб'єкти надання адміністративних послуг, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону видавати документи дозвільного характеру;

– документ дозвільного характеру – дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ в електронному вигляді (запис про наявність дозволу, висновок, рішення, погодження, свідоцтва, іншого документа в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань), який дозвільний орган зобов'язаний видати суб'єкту господарювання у разі надання йому права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності якого суб'єкт господарювання не може проваджувати певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності.

3. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх

обтяжень» (зі змінами) від 01.07.2004 р. № 1952-IV (Про державну реєстрацію, 2004), дія якого поширюється на відносини, що виникають у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, розміщене на території України, та обтяжень таких прав визначає наступні базові поняття, що застосовуються у сфері надання адміністративних послуг:

– державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі - державна реєстрація прав) – офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

– державний реєстр речових прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав) – єдина державна інформаційна система, що забезпечує обробку, збереження та надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження.

4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (зі змінами) від 15.05.2003 р. № 755-IV (Про державну реєстрацію, 2003) регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців. Закон визначає такі базові поняття, що є актуальними й для сфери надання адміністративних послуг, а саме:

– виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі – виписка) – документ в електронній або у паперовій формі, який формується за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, фізичну особу - підприємця (у тому числі про взяття на облік в органах державної статистики та податкових органах, видачу ліцензії та документів дозвільного характеру) або громадське формування, що не має статусу юридичної особи, а також про проведену реєстраційну дію;

– витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі – витяг) – документ у паперовій або електронній формі, що сформований програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань за зазначеним заявником критерієм пошуку та містить відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, які є актуальними на дату та час формування витягу або на дату та час, визначені у запиті, або інформацію про відсутність таких відомостей у цьому реєстрі;

– громадські формування – політичні партії, структурні утворення політичних партій, громадські об'єднання, місцеві осередки громадського об'єднання із статусом юридичної особи, професійні спілки, їх об'єднання, організації профспілки, передбачені статутом профспілки та їх об'єднання, творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, постійно діючі третейські суди, організації роботодавців, їх об'єднання, відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій;

– державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб-підприємців (далі – державна реєстрація) – офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, засвідчення факту наявності відповідного статусу громадського об'єднання, професійної спілки, її організації або об'єднання, політичної партії, організації роботодавців, об'єднань організацій роботодавців та їхньої символіки, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, про юридичну особу та фізичну особу підприємця, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених цим Законом;

– державний реєстратор юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань – особа, яка перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації, нотаріус;

– Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи.

5. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 р. № 1382-IV (Про свободу пересування, 2003), регулює питання щодо визначення місця перебування або місця проживання осіб та визначає наступне:

– місце перебування – адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік;

– місце проживання – житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, в якому особа проживає, а також спеціалізовані соціальні установи, заклади соціального обслуговування та соціального захисту, військові частини.

6. Закон України «Про нотаріат» (зі змінами) від 02.09.1993 р. № 3425-XII (Про нотаріат, 1993) у статті 37 визначає нотаріальні дії, що вчиняються у сільських населених пунктах уповноважені на це посадовими особами органів місцевого самоврядування, а саме: вживають заходів щодо охорони спадкового майна; посвідчують заповіти (крім секретних); видають дублікати посвідчених ними документів; засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них; засвідчують справжність підпису на документах; видають свідоцтва про право на спадщину; видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя.

Окрім вищезгаданих законів, чинна нормативно-правова база містить багато інших підзаконних актів, які більш детально регулюють сферу розвитку надання адміністративних послуг. Серед таких доку-

ментів, на нашу думку, необхідно виділити наступні постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України:

1. «Про затвердження Примірною положення про центр надання адміністративних послуг» від 20.02.2013 р. № 118 (Про затвердження Примірною положення, 2013) та «Про затвердження Примірною регламенту центру надання адміністративних послуг» від 01.08.2013 р. № 588 (Про затвердження Примірною регламенту, 2013), що регламентують організацію діяльності ЦНАП його територіальних підрозділів, віддалених робочих місць адміністраторів, порядок дій адміністраторів центру та їх взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг на місцевому рівні.

2. «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг» від 16.05.2014 р. № 523-р (Деякі питання надання адміністративних послуг, 2014) – розпорядження КМУ, що визначає рекомендований перелік адміністративних послуг, які надаються через ЦНАП.

У контексті реформування сфери публічного управління, зокрема сфери надання адміністративних послуг вже багато років тривають дискусії щодо внесення подальших змін до чинного законодавства у таких напрямках: розробка, затвердження та застосування адміністративних процедур; збільшення розмірів адміністративного збору; розвиток електронних сервісів, у тому числі он-лайн; надання «комплексних адміністративних послуг», наприклад «Малютко».

Підтвердженням напрямів подальшого розвитку сфери надання публічних послуг у контексті Концепції функціонування сервісної держави (держави для громадян й бізнесу, забезпечення належної реалізації прав фізичних та юридичних осіб у сфері надання публічних, у тому числі адміністративних, послуг, створення сучасної інфраструктури, зручних та доступних електронних сервісів) виступає й Указ Президента України «Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг» від 04.09.2019 р. № 647/2019 (Про деякі заходи, 2019).

Підсилюють цей напрям подальшого розвитку сферу публічних послуг та створюють відповідне підґрунтя для подальших законодавчих змін й низька, затверджених у 2019–2020 роках нормативних документів у напрямі діджиталізації даної сфери. Серед яких можна виділити Розпорядження КМУ від 30.01.2019 р. № 37-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки». Реалізація Концепції сприятиме покращенню якості надання адміністративних послуг для громадян та суб'єктів господарювання відповідно до європейських вимог (Про затвердження плану заходів, 2019).

Напрямок подальшої діджиталізації сфери надання адміністративних послуг також підсилюють норми двох постанов Кабінету Міністрів України: «Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг» від 04.12.2019 р. № 1137 (Питання Єдиного державного веб-порталу, 2019) та «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства цифрової трансформації» від 05.02.2020 р. № 123 (Про внесення змін до деяких актів, 2020). Саме ці акти містять норми, що визначають мету, основні завдання, функціональні можливості та суб'єктів Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія», зміст інформації на ньому та порядок її внесення, а також інші питання функціонування зазначеного веб-порталу та інших електронних сервісів держави.

3 листопада 2020 р. прийнято Закон України № 943-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі» (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, 2020), за яким у ЦНАП об'єднаної територіальної громади надаватимуться усі адміністративні та інші публічні послуги органів місцевого самоврядування, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, а також адміністративні

послуги за договорами щодо обслуговування у ЦНАП жителів інших територіальних громад. Даним законом передбачено поетапне утворення ЦНАП органів місцевого самоврядування протягом 3 років у кожній з новостворених громад. ЦНАП органів місцевого самоврядування обов'язково будуть утворюватися в усіх населених пунктах з чисельністю населення більше однієї тисяч, старостам будуть надані окремі функції адміністратора.

На нашу думку, нормативно-правове забезпечення у сфері надання публічних та адміністративних послуг буде й надалі змінюватися. Утворені після місцевих виборів в Україні у жовтні 2020 року 1 402 територіальні громади з кожним роком будуть отримувати від органів державної виконавчої влади все більше делегованих повноважень, що може створити передумови для постійної модернізації роботи ЦНАП територіальних громад у межах чинного законодавства.

Висновки.

1. До основних етапів розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні належать: закладення основ системи надання адміністративних послуг у частині взаємодії із суб'єктами господарювання (до 2005 р.); початок формування системи надання адміністративних послуг (2006-2008 рр.); нормотворча діяльність з метою упорядкування сфери адміністративних послуг (2009-2013 рр.); розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг (2014-2017 рр.); розвиток мережі належних ЦНАП органів місцевого самоврядування і діджиталізація сфери публічних послуг (2019-2020 рр.) (Т. Маматова).

2. Нормативно-правове поле у сфері публічного управління, зокрема, надання адміністративних послуг населенню, перебуває в постійному розвитку. Вивчення тенденцій у зазначеній сфері вказує на те, що подальший вектор розвитку буде спрямований переважно на кінцевого споживача послуг – суб'єкта звернення – із нормативним визначенням пріоритетності комплексного характеру послуг та їх надання переважно в електронному вигляді, наприклад із використанням застосунку «Дія» чи аналогічних сервісів (Н. Сидоренко).

3. Забезпечення інноваційного розвитку сфери надання адміністративних послуг вимагає від органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування прийняття стратегічних рішень щодо розбудови відповідної інфраструктури: оновлення комп'ютерної, спеціалізованої (робочих станцій) техніки та іншої оргтехніки в ЦНАП; забезпечення якісного зв'язку задля ефективної роботи Інтернет мережі, що до-

зволяє ефективно працювати мобільним ЦНАП і мобільним робочим місцям адміністраторів, здійснювати обслуговування фізичних та юридичних осіб у територіальних підрозділах ЦНАП та на віддалених робочих місцях, здійснювати миттєві розрахунки за адміністративні послуги, отримувати доступи до державних реєстрів; реалізація заходів з інформування та залучення населення до діяльності ЦНАП (Н. Сидоренко).

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування : зб. матеріалів / В. П. Тимошук, Н. Л. Добрянська, О. В. Курінний [та ін.]; за заг. ред. Тимошука В. П., Курінного О. В. Київ, 2015. 428 с.

Актуальні питання надання адміністративних послуг: зб. нормативно-правових та інформаційно-аналітичних документів / за заг. ред. Т. В. Журавля. Київ : GIZ, 2016. 114 с.

Біла книга державної політики у сфері адміністративних послуг : Програма «U-LEAD з Європою». 2020. 39 с. URL: https://tsnar.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/White-Book_web-2.pdf.

Васильєва Н. В. Адміністративні послуги на регіональному рівні: теорія, методологія та проекти реалізації : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2013. 400 с.

Гуненкова О. В. Надання адміністративних муніципальних послуг в умовах децентралізації влади України : автореф. дис. ... к. держ. упр. : 25.00.04. Одеса, 2019. 20 с.

Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80#Text>.

Діяльність центрів надання адміністративних послуг в умовах децентралізації: досвід, аналіз, методичні рекомендації: посібн. / О. Андрєєв, П. Остапенко. Київ : Програма розвитку ООН в Україні, 2017. 96 с. URL: http://snar.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/TSNAPs_manual-printed_final_2018.pdf.

Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг : практ. посіб. / авт.: І. Бригілевич ; упоряд.: І. Лепьошкін. Київ : Проект «Партнерство для розвитку міст», 2017. 40 с. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Reports-color-web.pdf>.

Жовнірчик Я. Ф. Реформування системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1041>.

Льчанінова Н. І. Механізм надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади в Україні : автореф. дис. ... к. держ. упр. : 25.00.02. Миколаїв 2019. 20 с.

Карпенко О. В. Управлінські послуги в Україні: механізми надання органами влади : монографія. Київ : АМУ, 2014. 408 с.

Маматова Т. В. Формування нової системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації. *Аспекти публічного управління*. 2015. Т. 3, № 4. С. 75–83. doi: 10.15421/151536.

Маматова Т. В., Гладка О. М. Інноваційні підходи до розвитку системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 1(44). С. 86–91. doi: 10.33287/102011.

Питання Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>.

Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.

Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України з питань діяльності Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2020 р. № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-2020-%D0%BF#Text>.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються

в електронній формі : Закон України від 3 листопада 2020 р. № 943-IX. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/199029.html>.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.

Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>.

Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг: Указ Президента України від 4 вересня 2019 р. № 647/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647/2019#Text>.

Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 6 вересня 2005 р. № 2806-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>.

Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019-2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 37-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-2019-p>.

Про затвердження Примірною положення про центр надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. № 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#Text>.

Про затвердження Примірною регламенту центру надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 588. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF#Text>.

Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.

Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1382-IV. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15#Text>.

Серьогіна Т. Публічні послуги: сучасні підходи до класифікації. Аспекти публічного управління. 2020. Т.8(3). С. 5–15. doi:10.15421/152065

Шамрай Н. В. Організація надання публічних послуг у містах з районним поділом : автореф. дис. ... к. держ. упр.: 25.00.04. Київ, 2017. 20 с.

Штирліна А. А. Механізми державного управління функціонуванням системи надання державних послуг в Україні : автореф. дис. ... к. держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2017. 20 с.

REFERENCES

Andrieiev, O., & Ostapenko, P. (2017). *Diiialnist tsentriv nadannia administratyvnykh posluh v umovakh detsentralizatsii: dosvid, analiz, metodychni rekomendatsii* [Activities of administrative service centers in the context of decentralization: experience, analysis, guidelines]. Kyiv : Prohrama rozvytku OON v Ukraini. Retrieved from http://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/TSNAPs_manual-printed_final_2018.pdf [in Ukrainian].

Bila knyha derzhavnoi polityky u sferi administratyvnykh posluh : Prohrama «U-LEAD z Yevropoiu» [White Paper on Public Policy in the Field of Administrative Services: U-LEAD with Europe Program]. (2020). Retrieved from https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/White-Book_web-2.pdf [in Ukrainian].

Bryhilevych, I. (2017). *Diiialnist TsNAP ta otsinka yakosti nadannia administratyvnykh posluh* [CNAP activities and quality assessment of administrative services]. Kyiv : Proekt «Partnerstvo dlia rozvytku mist». Retrieved from <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Reports-color-web.pdf> [in Ukrainian].

Hunenikova, O. V. (2019). *Nadannia administratyvnykh munitsypalnykh posluh v umovakh detsentralizatsii vlady Ukrainy* [Granting of administrative municipal services in the conditions of decentralization of the power of Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

Ilchaninova, N. I. (2019). *Mekhanizm nadannia administratyvnykh posluh v umovakh reformuvannia terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini* [The mechanism of providing administrative services in terms of reforming the territorial organization of power in Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Mykolaiv [in Ukrainian].

Issues of the Unified State Web Portal of Electronic Services and the Unified State Portal of Administrative Services. No. 1137. (2019, December 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Karpenko, O. V. (2014). *Upravlinski posluhy v Ukraini: mekhanizmy nadannia orhanamy vlady* [Management services in Ukraine: mechanisms of granting by authorities]. Kyiv: AMU [in Ukrainian].

Mamatova, T. V. (2015). Formuvannya novoi systemy nadання administratyvnykh posluh v umovakh detsentralizatsii [Formation of a new system of providing administrative services in the conditions of decentralization]. *Public administration aspects*, 3 (4), 75 – 83. doi: 10.15421/151536 [in Ukrainian].

Mamatova, T. V., & Hladka, O. M. (2020). Innovatsiini pidkhody do rozvytku systemy nadання administratyvnykh posluh v umovakh detsentralizatsii [Innovative approaches to the development of the system of providing administrative services in the conditions of decentralization]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya – Public administration and local self-government*, 1(44), 86 – 91. doi: 10.33287/102011 [in Ukrainian].

On Administrative Services. No. 5203-VI. (2012, September 6). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> [in Ukrainian].

On Amendments to Certain Acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the Activities of the Ministry of Digital Transformation. No. 123. (2020, February 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Optimization of the Network and Functioning of Centers for Provision of Administrative Services and Improvement of Access to Administrative Services Provided in Electronic Form. No. 943-IX. (2020, November 3). Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/199029.html> [in Ukrainian].

On approval of the action plan for the implementation of the Concept of development of the electronic services system in Ukraine for 2019-2020. No. 37-r. (2019, January 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-2019-r> [in Ukrainian].

On approval of the Model Regulations of the Center for Administrative Services. No. 588. (2013, August 1). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

On approval of the Model Regulations on the Center for Provision of Administrative Services. No. 118. (2013, February 20). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

On freedom of movement and free choice of place of residence in Ukraine. No. 1382-IV. (2003, December 11). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15#Text> [in Ukrainian].

On notaries. No. 3425-XII. (1993, September 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> [in Ukrainian].

On some measures to ensure the provision of quality public services. No. 647/2019. (2019, September 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647/2019#Text> [in Ukrainian].

On State Registration of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Associations. No. 755-IV. (2003, May 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> [in Ukrainian].

On state registration of real rights to immovable property and their encumbrances. No. 1952-IV. (2004, July 1). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text> [in Ukrainian].

On the permit system in the sphere of economic activity. No. 2806-IV. (2005, September 6). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text> [in Ukrainian].

Serohina, T. (2020). Publichni posluhy: suchasni pidkhody do klasyfikatsii [Public services: modern approaches to classification]. *Public administration aspects*, 8(3), 5–15 [in Ukrainian]. doi:10.15421/152065

Shamrai, N. V. (2017). Orhanizatsiia nadання publichnykh posluh u mistakh z raionnym podilom [Organization of public services in cities with district division]. *Extended abstract of Candidate's abstract*. Kyiv [in Ukrainian].

Shtyrlina, A. A. (2017). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia funktsionuvanniam systemy nadання derzhavnykh posluh v Ukraini [Mechanisms of state management by the functioning of the system of public services in Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's abstract*. Kyiv [in Ukrainian].

Some issues of providing administrative services of executive bodies through the centers of providing administrative services. No. 523-r. (2014, May 16). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

Tymoshchuk, V. P., Dobrianska, N. L., Kurinnyi, O. V. et al. (2015). *Administratyvni posluhy: stan i perspektyvy reformuvannya [Administrative services: state and prospects of reform]*. Tymoshchuk V. P., Kurinnyi O. V. (Eds.). Kyiv [in Ukrainian].

Vasylieva, N. V. (2013). *Administratyvni posluhy na rehionalnomu rivni: teoriia, metodolohiia ta proekty realizatsii [Administrative services at the regional level: theory, methodology and implementation projects]*. Donetsk : Yuho-Vostok [in Ukrainian].

Zhovnirchuk, Ya. F. (2017). Reformuvannya systemy nadання administratyvnykh posluh orhanamy vykonavchoi vlady ta orhanamy mistsevoho samovriaduvannya [Reforming the system of providing administrative services by executive authorities and local governments]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 3. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1041>.

Zhuravlia, T. V. (Ed.). (2016). *Aktualni pytannia nadannia administratyvnykh posluh: zb. normatyvno-pravovykh ta informatsiino-analitychnykh dokumentiv* [Current issues of administrative services: Coll. normative-legal and information-analytical documents]. Kyiv: GIZ [in Ukrainian].

Маматова Тетяна

Доктор наук з державного управління, професор
Дніпропетровський регіональний інститут
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України

Email: tatyana.mamatova@gmail.com

Сидоренко Наталія

Кандидат наук з державного управління, доцент
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України

Email: sidnat@ukr.net

Mamatova Tetiana

Doctor of Public Administration, Full Prof.
Dnipropetrovsk Regional Institute of Public
Administration National Academy of Public
Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0003-1844-5377

Sydorenko Natalya

Candidate of Public Administration, Assoc. Prof.
Training Institute of the State Employment Service
of Ukraine

ORCID: 0000-0001-8734-9704

Цитування: Маматова, Т., & Сидоренко, Н. (2020). Система надання адміністративних послуг в Україні: особливості нормативно-правового регулювання. *Аспекти публічного управління*, 8(6), 164–177. doi: 10.15421/1520115

Citation: Mamatova, T., & Sydorenko, N. (2020). Systema nadannia administratyvnykh posluh v Ukraini: osoblyvosti normatyvno-pravovoho rehuliuвання [The system of administrative services in Ukraine: features of legal regulation]. *Public administration aspects*, 8(6), 164–177. doi: 10.15421/1520115

Стаття надійшла / Article arrived: 23.11.2020

Схвалено до друку / Accepted: 28.12.2020